

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

**МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА МІЖНАРОДНЕ ПРАВО
В ПОСТЫПОЛЯРНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН**

НАУКОВИЙ ЗБІРНИК

Kyiv 2023

УДК 341:316.4.063.3

*Рекомендований до публікації вченою радою
Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса
Грінченка (протокол № 10 від 16 листопада 2022 року).*

Міжнародні відносини та міжнародне право в постбіполярній системі міжнародних відносин: науковий збірник. Київський університет імені Бориса Грінченка. Київ: [Електронне видання], 2023. 204 с.

Науковий збірник присвячено актуальним проблемам міжнародних відносин та міжнародного права у постбіполярній системі міжнародних відносин, важливим випробуванням якої стала російсько-українська війна, розпочата у 2014 році анексією Крима та окупацією окремих районів Донецької та Луганської областей України.

В основі збірника – результати досліджень викладачів, науковців, а також наукової молоді – здобувачів вищої освіти першого, другого та третього рівнів, які обговорювалися на Всеукраїнській науковій онлайн-конференції «Міжнародні відносини та міжнародне право в постбіполярній системі міжнародних відносин».

Цей науковий збірник адресовано викладачам, вченим, практикам, фахівцям з міжнародних відносин та міжнародного права, дипломатам, здобувачам вищої освіти, а також усім, хто цікавиться проблемами міжнародних відносин та міжнародного права.

Матеріали подані в авторській редакції. Редакція збірника не несе відповідальності за зміст матеріалів та може не поділяти думку автора.

УДК 341:316.4.063.3

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023

ЗМІСТ

ВСТУПНЕ СЛОВО	6
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ КРАЇН ТА РЕГІОНІВ У СУЧАСНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН	
Цветков Олександр Глібович СТРЕСОВІ ЗАГРОЗИ АРКТИЧНОЇ ГЕОПОЛІТИКИ	7
Яблонський Василь Миколайович, ДВОСТОРОННІ ВІДНОСИНИ ЕМІГРАЦІЙНИХ УРЯДІВ УКРАЇНИ І ПОЛЬЩІ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ століття	11
Ціватий Вячеслав Григорович, МОДЕЛЬ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ ФРАНЦУЗЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В ПОСТШПОЛЯРНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН: АЗІЙСЬКО-ТИХООКЕАНСЬКИЙ РЕГІОН (інституціональний і політико-дипломатичний аспекти)	19
Перга Тетяна Юріївна ЕКОЛОГІЧНА ПОЛІТИКА АВСТРАЛІЇ НА ПОЧАТКУ ХХІ століття	26
Омельченко Андрій Вікторович, «НАЗДОГАНЯЮЧА» МОДЕРНІЗАЦІЯ У СУЧАСНОМУ РОЗВИТКУ КРАЇН СВІТУ	31
Оліцький В'ячеслав Олександрович, ВИТОКИ СУЧАСНОЇ РОСІЙСЬКОЇ РЕЛІГІЙНОЇ ПОЛІТИКИ: ВІДНОСИНИ РПЦ ІЗ СХІДНИМИ ПАТРІАРХАТАМИ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ 1940-х років	34
Kushevska Natalia, Demchenko Lilia THE BALTIC-BLACK SEA UNION: PROSPECTS FOR UKRAINE	39
Горобець Ігор Володимирович ТАЙВАНЬ У ВІДНОСИНАХ МІЖ США ТА КНР НА ПОЧАТКУ ХХІ СТ.	48
Трюхан Дмитро Андрійович ВІЙНИ ПАМ'ЯТІ У США ЯК ФАКТОР ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ СУЧАСНОГО РОЗВИТКУ КРАЇНИ	50
Іщук Анна Андріївна ІННОВАЦІЇ В ЕКОЛОГІЧНІЙ СПІВПРАЦІ МІЖ КАНАДОЮ, МЕКСИКОЮ ТА США В РАМКАХ ПІВНІЧНОАМЕРИКАНСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	54
Павріанідіс Аліса Віталіївна ДОПОМОГА ДОНОРІВ УКРАЇНИ В РАМКАХ МІЖНАРОДНОГО ТЕХНІЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	58
Купових Ірина Ярославівна ВИТОКИ БОРОТЬБИ З РАСОВОЮ ДИСКРИМІНАЦІЄЮ У США	62
Підручна Єлизавета Романівна ОСОБЛИВОСТІ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН США ТА РЕСПУБЛІКИ КОРЕЇ В ХХІ СТОЛІТТІ	65

ПРИРОДА ТА МЕХАНІЗМИ МІЖНАРОДНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Слюсаренко Ірина Юріївна, РОЛЬ ЛІДЕРА В ПРОЦЕСІ ПРИЙНЯТТЯ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНИХ РІШЕНЬ (за матеріалами журналу <i>Foreign Policy Analysis</i> за 2022 рік)	70
Мельник Ганна Мирославівна, Роганова Анна Ігорівна РОЗВИТОК ЦИФРОВОЇ ДИПЛОМАТІЇ В УКРАЇНІ	79
Казакова Оксана Миколаївна ІНСТРУМЕНТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ДИПЛОМАТІЇ ФРАНЦІЇ	82
Лісовська Мирослава Миколаївна, ПРОБЛЕМАТИКА МІГРАЦІЙНИХ ОБМЕЖЕНЬ В ПЕРІОД ПАНДЕМІЇ В КОМУНІКАЦІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДИПЛОМАТИЧНИХ ПРЕДСТАВНИЦТВ (на прикладі Турецької республіки)	88
Vdovychenko Victoria Andriivna BATTLE OF NARRATIVES IN ITALIAN PUBLIC DISCOURSE AFTER RUSSIA'S FULL SCALE INVASION OF UKRAINE	91
Корешков Ігор Валерійович, Пістракевич Олена Володимирівна, ОСОБЛИВОСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ІНФОРМАЦІЙНОГО ПРОСТОРУ В УМОВАХ РОСІЙСЬКОЇ АГРЕСІЇ ПРОТИ УКРАЇНИ	95
Любарець Діана Михайлівна, НОВІ ПІДХОДИ НАТО ДО СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ з 2014 року ЗМІНА БЕЗПЕКОВОЇ ПАРАДИГМИ У СВІТІ	101
Бессонова Марина Миколаївна “ВОЄННА” ХВИЛЯ ЕМІГРАЦІЇ З УКРАЇНИ 2022 р. ТА УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА	105
Черкасов Станіслав Сергійович, Бокова Марія Вікторівна РОЛЬ НАТО У РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА З ПОДОЛАННЯ СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ COVID 19	110
Чернишова Лариса Олексіївна, ЧИННИКИ КОНФЛІКТНОСТІ ТА ЗАГРОЗИ БЕЗПЕЦИ В ЛАТИНСЬКІЙ АМЕРИЦІ	117
Кордун Олексій Олександрович, ОСНОВНІ ФОРМАТИ ТА ОБСЯГИ ВІЙСЬКОВОЇ ДОПОМОГИ США УКРАЇНІ У 2022 р.	121
Шимкевич Катерина Олександрівна ОСОБЛИВОСТІ «ВІЙСЬКОВОГО НЕЙТРАЛІТЕТУ» СЕРБІЇ У КОНТЕКСТІ РЕГІОНАЛЬНОЇ СИСТЕМИ БЕЗПЕКИ БАЛКАН	127
Kushevska Natalia, Mondriievska Anastasia THE U.S.-RUSSIAN CONFRONTATION OR A NEW COLD WAR	133
Kushevska Natalia, Musienko Kyril INTERNATIONAL COMMITTEE OF THE RED CROSS: EXPECTATIONS AND RESULTS THROUGH THE PRISM OF RUSSIAN AGGRESSION	139

Kushevska Natalia, Mudryk Yana UN'S EFFECT ON THE INTERNATIONAL SECURITY SYSTEM'S REFORM SINCE OF ITS CREATION TO THE PRESENT	144
Красатюк Дарія Юріївна ПІДХОДИ США ДО ВИЗНАЧЕННЯ “ДЕРЖАВ-СПОНСОРІВ ТЕРОРИЗМУ”	151
МІЖНАРОДНЕ ПРАВО ТА ПОРІВНЯЛЬНЕ ПРАВознавство в умовах ГЛОБАЛІЗАЦІЇ ТА ІНТЕГРАЦІЇ	
Грицяк Ігор Андрійович, ІНСТИТУЦІЇ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	155
Братко Ірина Василівна М'ЯКЕ ПРАВО ТА СТАНДАРТИ У МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ	159
Шереметьєва Ольга Юріївна, ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ВАЛЮТНО-ФІНАНСОВІЙ СФЕРІ В УКРАЇНІ	164
Панфілова Юлія Михайлівна, Моложанов Антон Ігорович. МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ КОНТРОЛЮ ЗА ДОТРИМАННЯМ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ В УКРАЇНІ	169
Панфілова Юлія Михайлівна, Ярошенко Андрій Петрович. ІДЕЯ СПРАВЕДЛИВОСТІ У ФІЛОСОФІЇ ПРАВА	172
Чучвага Костянтин Павлович ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ В ЗАКОНОДАВСТВІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇН	176
Кушнір Владислава Сергіївна, ФЕНОМЕНОЛОГІЧНИЙ ПІДХІД ДО ПРИРОДИ ДАРУВАННЯ ЯК ДИСКУРС ПРО ВИТОКИ І СУТНІСТЬ ПРАВА (на матеріалах дискусії між Ж.Дерріда та Ж.-Л. Маріоном)	180
Гайовий Кирило Дмитрович КОНДИКЦІЙНІ ЗОБОВ'ЯЗАННЯ У РІЗНИХ ПРАВОВИХ СИСТЕМАХ	184
Дубоділ Катерина Дмитрівна МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД КЛАСИФІКАЦІЇ СЕРІЙНИХ ВБИВЦЬ: ФАЗИ НОРРІСА	186
Яценко Юрій Анатолійович ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЗНАЧЕННЯ КОМПАРАТИВНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ПРАВІ	190
Соколова Валерія Сергіївна ДОСЛІДЖЕННЯ ВИПАДКІВ ФЕМІЦИДУ ІНЦЕНОВАНИХ ПІД САМОГУБСТВО НА МІЖНАРОДНОМУ ПРОСТОРІ	195
НАШІ АВТОРИ	200

ЗМІНА БЕЗПЕКОВОЇ ПАРАДИГМИ У СВІТІ

УДК 327(477):314.15]:355.422.1(470-651.1) “2022”

Бессонова М.М.

“ВОЄННА” ХВИЛЯ ЕМІГРАЦІЇ З УКРАЇНИ 2022 р. ТА УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА

The mass migration wave provoked by Russian aggression against Ukraine, the active phase of which began on February 24, 2022 is examined in the article. Among the "demographic" consequences of this war is a large flow of Ukrainian refugees, which some experts call the "war" or "sixth wave" of Ukrainian migration. The article reviews the main approaches to identifying the latest waves of Ukrainian migration. The main characteristic features of the latest wave are identified: its mass character and intensity – when more than 3.5 million people left the country in the first month of the full-scale invasion (when a similar number of refugees left Syria for 2 years, not a few weeks). There are also named the main forms of the Ukrainian Diaspora support to Ukrainian migrants of the wartime wave of migration

Keywords: migration, refugees, russian-Ukrainian war, Ukrainian diaspora

Повномасштабне російське вторгнення в Україну, яке розпочалося 24 лютого 2022 р., та його попередня фаза ще з 2014 р. стала основною причиною появи нової хвилі міграції з України. Вимушений виїзд з власних домівок для сотень тисяч українців став подекуди єдиним варіантом просто вижити. Як відомо в історії українських міграційних процесів було вже кілька хвиль масових міграційних потоків. Події 2022 р. сприяли появі дослідницького питання щодо виокремлення нової хвилі в історії українських міграційних процесів. Тож, метою дослідження в рамках цього матеріалу є огляд наявних інтерпретацій останньої масової міграційної хвилі з України та визначення основних форматів реакції з боку української діаспори на нову хвилю вимушених переселенців.

У вітчизняній та зарубіжній літературі вже є значна кількість теоретичних та емпіричних напрацювань, присвячених питанням формування української діаспори та питанням основних хвиль міграції, які її сформували. Серед авторів, які вивчали ці питання ж історики, економісти, юристи, політологи, демографи тощо.

Наразі дослідники виокремлюють чотири основні хвилі української еміграції. Перша (кінець ХІХ – початок ХХ ст.) була спричинена економічними причинами (її ще називають «трудова»), друга (після подій 1917 р.) – політичними причинами («міжвоєнна»), третя (1940-ві – початок 1950-х рр.) також політичними причинами, основна з яких – небажання повертатися на батьківщину, яка тепер повністю опинилася у складі СРСР («повоєнна»), четверта (з 1990х рр., після розпаду СРСР) – була викликана суто економічними причинами (відома як «заробітчанська»).

Ця версія є усталеною, тож вона зустрічається у довідникових виданнях, підручниках, узагальнюючих працях про українську еміграцію. Наприклад, на офіційному освітньому порталі Манітоби (Канада) у розділі, який стосується шкільної освіти та в якому пропонується довідникова інформація з мов міжнародного спілкування та спадщини (*International and heritage languages*) у низці матеріалів про українців та Україну є й інтерпретація основних чотирьох хвиль української імміграції [10].

Стосовно виокремлення наступних хвиль – то наразі ведуться певні дискусії та висловлюються різні версії та інтерпретації, які поки ще не можна назвати як загальноновизнаними, бо події, які викликали ці нові масові переселенські рухи українців, ще тривають, тож зробити остаточні висновки та узагальнення важко. Наведемо деякі з тих версій, які висловлюються відносно наступних, після четвертої хвилі.

Можна стверджувати, що існують різні варіанти інтерпретацій щодо п'ятої хвилі. Переважна частина дописів, в яких говориться про цю хвилю міграції – це не наукові дослідження, а публіцистичні матеріали.

Так, саме «п'ятою хвилею» була названа ситуація з масовим відтоком батьків-заробітчан та їхніх дітей, яка обговорювалася у серпні 2011 р. на круглому столі «Дитина українського мігранта: виклики та перспективи», організованого у Львові Асоціацією українців у Португалії «Собор», Міжнародним інститутом освіти, культури і зв'язків з діаспорою [5]. Інформація про цей захід, в якому також брали участь експерти з питань міграції та представники МЗС України, була опублікована кількома українськими виданнями, тож була розтиражована назва «п'ята хвиля» як запропонована характеристика випадків, коли через процедуру воз'єднання сімей або сімейної еміграції, потік виїзду за кордон почастішав.

Інші причини масового міграційного потоку у тому ж 2011 р. називав політолог, журналіст-міжнародник Віктор Каспрук. У своєму матеріалі він також застосовував назву «п'ята хвиля», але на його думку масова еміграція з України була спровокована безперспективністю «українського існування за режиму «донецьких»» [1]. Автор аргументував свою позицію тим, що факторами виштовхування з України могли стати безперервний політичний тиск, розгортання на державному рівні новітнього процесу русифікації і намагання звести українську більшість до статусу безправної меншості [1].

Інший український політолог, журналіст Євген Середа, квітневі 2015 р. публікація якого так і називається «П'ята хвиля?», висловлював припущення що спровокувати таку хвилю може економічна криза та «донбаський конфлікт», маючи на увазі російську окупацію окремих районів України [4].

Ситуація на сході України, а по суті війна на Донбасі та анексія Криму визначалися як основні причини нової міграційної хвилі й представниками української діаспори. Так, у 2016 р. голова Європейського конгресу українців, перший заступник голови Світового конгресу українців, депутат парламенту Угорщини Ярослава Хортяні зазначала що починаючи з 2013 року можна говорити вже про активізацію п'ятої хвилі міграції, хоча і визнала що до цього всі говорили про наявність 4х хвиль української еміграції. Пані Ярослава зазначала

наявність масового потоку мігрантів (від 5 до 8 млн), які покинули Україну з метою пошуку кращих умов праці та самореалізації, більш якісної освіти за кордоном, і що війна на Донбасі прискорила міграційні настрої та потоки [8].

Станом на 2017 р. версія про п'ять хвиль української міграції вже стає поширеною. Так, в інформаційному листі про майстер клас з питань української імміграції та еміграції українська викладачка з міста Миколаїв Вікторія Чорна анонсувала огляд п'яти основних міграційних хвиль, останню з яких пов'язувала з російською анексією АР Крим та воєнними діями у зоні АТО [9].

Трохи іншими є інтерпретації виокремлення п'ятої хвилі еміграції, що містяться у матеріалах журналістики Марії Прус, яка працює з такими мас-медіа як «Голос Америки» та «Радіо Свобода». На її думку, висловлену у публікаціях ще до початку повномасштабної війни проти України 2022 р., але вже після анексії Криму та окупації окремих областей Донецької та Луганської областей України, варто виокремлювати наступну п'яту хвилю української еміграції, до якої авторка відносить в основному амбітну молодь, «ровесників незалежності», які виїхали за кордон аби мати «кращі шанси стати ще більш успішними», і для яких еміграція – «не самоціль, а інструмент сповна реалізувати свій потенціал» [3].

Схожу версію можна зустріти в інтерпретаціях, опублікованих на офіційному сайті Світового конгресу українців 1 липня 2022 р. І хоча ця публікація є стислим оглядом історії українських мігрантів у Канаді, вона спирається на загально визнані хвилі масових переселень з України. У цій версії п'ята хвиля імміграції датується 2014-2015 рр. та називається «молоді професіонали в глобалізованому світі». У поясненні уточняється, що ця хвиля почалася після Революції Гідності (2013-2014), складається переважно з молодих людей, які вирішили мігрувати, бо бачили більше можливостей для своєї професійної реалізації за межами України – у глобалізованому світі. Отже причини їхньої міграції – не злидні, а амбіції, при цьому мігранти п'ятої хвилі не розривають контакти з Україною, бо регулярно відвідують її чи навіть повертаються та своїм набутим досвідом сприяють українській економічній глобалізації [6].

У цьому ж матеріалі пропонується й виокремлення вже шостої хвилі, яка датується 2022-м роком та яка кваліфікується як «воєнна імміграція». Причина цієї масової міграційної хвилі є чітко визначеною – це повномасштабне вторгнення російських військ на територію України 24 лютого 2022 року, яке спровокувало виїзд за межі країни кількох мільйонів її громадян та осіб, які мешкали на території України. В залежності від дати тієї чи іншої публікації – автори вказують різні статистичні дані щодо кількості осіб, які виїхали з України. Так, наприклад, упродовж першого місяця повномасштабної агресії – виїхало 3,6 млн осіб [7], і, якщо порівнювати з біженцями з іншого театру воєнних дій – Сирією, то схожа кількість людей (близько 3 млн) покинула цю країну упродовж двох років, а не кількох тижнів [14]. Цю хвилю називають «воєнною», «масовою», «останньою» (мається на увазі – за часом).

Назва «шоста» зустрічається не так часто, але очевидним є те, що ця хвиля міграції істотно відрізняється від попередніх – незалежно від того чотири чи п'ять

цих хвиль визначається дослідниками та експертами. Основними статистичними показниками, які характеризують цю «воєнну хвилю» є те що у своїй більшості Україну покидали жінки та діти, а також особи похилого віку. Для Європи та світу це безпрецедентна ситуація, яка підштовхнула уряди країн до необхідності швидко реагувати на масовий потік вимушених переселенців. Основною причиною цієї хвилі, яка вирізняє її з попередніх міграційних потоків, є воєнні дії на території України та нехтування правилами ведення війни з боку російських окупантів, які спровокували справжню гуманітарну катастрофу в Україні. Ще одна риса, яка вирізняє хвилю міграції 2022 р. це її інтенсивність та масштабність. Так, станом на початок січня 2023 року за межі України виїхало 14,5 млн осіб [12].

Власне масштабність цього міграційного потоку – коли упродовж короткого терміну велика кількість людей вимушено мігрувала за кордони власної батьківщини – становить особливість цієї міграційної хвилі. Підтвердженням цьому можна вважати той факт, що на багатьох порталах та онлайн ресурсах, які присвячені питанням біженців та міграційних процесів виокремлено рубрики про міграцію з України. Так, станом на початок січня 2023 р., на спеціалізованому порталі *Migration Data Portal*, який функціонує з 2017 р. в рамках діяльності Глобального центру аналізу міграційних даних (GMDAC) MOM, рубрика «Україна: статистика міграції, політика та гуманітарна відповідь» займає перше місце серед п'ятірки найбільш актуальних тем цього порталу [13]. На Порталі оперативних даних (ODP) який подає інформацію в рамках діяльності УВКБ ООН для сприяння координації надзвичайних ситуацій, пов'язаних із біженцями, з-поміж інших міграційних актуальних проблем виокремлена ситуація з біженцями з України та Афганістану (при цьому у назві рубрики щодо України акцент зроблено саме на «біженцях» – “*Ukraine Refugee Situation*”, на відміну від “*Afghanistan situation*” [11].

Влітку 2022 р. соціологи, характеризуючи цю воєнну хвилю, зазначали про потенційну другу хвилю міграції, викликаною війною. Так, генеральний директор Київського міжнародного інституту соціології Володимир Паніотто в ефірі «Радіо НВ» зазначав, що ті родини, які виїхали за кордон і які зможуть вкорінитися там – прагнутимуть возз'єднання родини – тож можуть вивезти туди своїх батьків та чоловіків [2]. Таким чином, кількість емігрантів може збільшитися, а не зменшитися. Цілком зрозуміло, що поки війна не закінчилася складно передбачити масштаби наступної хвилі міграції. Але деякі експерти вважають, що покинути Україну можуть до 5 мільйонів людей.

Говорячи про воєнну хвилю міграції з України не модна оминати питання реакції з боку української діаспори. Її представники активно підключилися до допомоги вимушеним мігрантам «воєнної» хвилі із самого початку як в рамках діяльності громадських організацій, так і на індивідуальному рівні.

Основними форматами підтримки стало надання допомоги біля пунктів перетину кордонів; допомога із пошуком та наданням притулку родинам із дітьми та особами похилого віку; збір та організація відправлень гуманітарної допомоги в Україну (як мирним мешканцям, які потерпали від російської агресії, так і фронту); збір коштів фінансової допомоги.

Важливе значення мали різні акції протестів проти російської агресії, організовані представниками української діаспори та вимушеними мігрантами: марші, мітинги, перфоманси та зібрання під посольствами країни-агресора, бойкотування заходів, які мають «російське походження» (організатори, учасники, джерела фінансування з країни-агресора); звернення до різних урядових та громадських структур країни перебування щодо підтримки України.

Також важливим компонентом цієї діяльності стала інформаційна підтримка – через місцеві ЗМІ, на згаданих акціях протесту. Крім того, завдяки сучасним комунікаційним технологіям було створено масу каналів інформування переселенців про можливості розселення, про розташування пунктів надання допомоги, про потенційні можливості працевлаштування. Саме за підтримки представників української діаспори у країнах перебування – були створені спеціалізовані групи у соціальних мережах – які координували, надавали інформаційну та консультаційну підтримку переселенцям з питань отримання статусу тимчасового захисту, особливостей життя та побуту у тому чи іншому регіоні країни перебування. Також поживалася співпраця українських дипломатичних представництв за кордоном та представників української діаспори у багатьох регіонах світу.

Через те, що російська агресія станом на початок 2023 р., коли готувався до публікації цей матеріал, на превеликий жаль ще не закінчилася, то питання остаточного вивчення останньої української міграційної хвилі, а також форм та масштабів допомоги вимушеним переселенцям з України з боку української діаспори має стати предметом майбутніх досліджень. Не зважаючи на те, що дискусії про п'яту та шосту хвилю ще ведуться, вже зараз можна констатувати що накопичений емпіричний матеріал дає всі підстави виокремлювати міграційні потоки з України 2022 року як окрему хвилю в історії української міграції.

Список використаних джерел

1. Каспрук В. «Януковичі» провокують «п'яту хвилю» еміграції з України. *Радіо Свобода*. 2011. 31 березня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/3542233.html>
2. Коломієць В. На Україну очікує друга хвиля еміграції: виїжджатимуть чоловіки та люди старшого віку — соціолог. *Нromadske*. 2022. 03 Червня. <https://hromadske.ua/posts/na-ukrayinu-ochikuye-druga-hvilya-emigraciyi-viyizhdzhatimut-choloviki-ta-lyudi-starshogo-viku-socialog>
3. Прус М. Освічені, цілеспрямовані, космополіти. Хто такі «п'ята хвиля української еміграції»? *Voice of America*. 2018. April 13. URL: <https://ukrainian.voanews.com/a/piata-khvylya-ukrainskyh-emihrantiv/4335520.html>
4. Середа Є. П'ята хвиля? *День*. 2015. 11 квітня. URL: <https://day.kyiv.ua/blog/polityka/pyata-khvylya>
5. Терешук Г. П'ята хвиля дитячої міграції з України. *Радіо Свобода*. 2011. 25 серпня. URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/24308072.html>
6. Українці в Канаді: від першої хвилі імміграції дотепер. *Світовий конгрес українців Офіційний сайт*. 2022. 01 липня. URL: <https://www.ukrainianworldcongress.org/ua/ukra%D1%97nczi-v-kanadi-vid-persho%D1%97-hvili-immigraczi%D1%97-doteper/>

7. Філіпчук Л., Ломоносова Н., Сирбу О., Кабанець Ю. Вимушена міграція і війна в Україні (24 лютого — 24 березня 2022). Моніторинг. *Cedos*. 2022. 29 березня. URL: [https://cedos.org.ua/researches/vymushena-migracziya-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-24-bereznja-2022/-](https://cedos.org.ua/researches/vymushena-migracziya-i-vijna-v-ukrayini-24-lyutogo-24-bereznja-2022/)
8. Хортяні: Починаючи з 2013 року ми можемо говорити про 5-ту хвилю еміграції українців, яка під час війни на Сході набирає обертів. *Пасторально-міграційний відділ. Патріарша курія УГКЦ*. 2016. 27 жовтня. URL: <http://pmv.ugcc.org.ua/latest-news/item/469-khortiani-pochynaiuchy-z-2013-roku-my-mozhemo-hovoryty-pro-5-tu-khvyliu-emihratsii-ukraintsiv-i-aka-pid-chas-viiny-na-skhodi-nabyraie-obertiv.html>
9. Чорна В.О. Імміграція та еміграція в Україні: в цифрах і фактах. Анонс майстер класу. *Офіційний сайт Чорноморського національного університету імені Петра Могили*. 2017. URL: <https://chmnu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/11/Majster-klas-V.O.-CHornoyi.pdf>
10. Immigration. Part 1. Ukrainian Social Studies Poster Series. Manitoba Education. 2011. URL: https://www.edu.gov.mb.ca/k12/cur/languages/ukrainian/posters/immigration_13.pdf
11. Situations. *Operational Data Portal Refugee Situations. UNHCR*. 2023. January. URL: <https://data.unhcr.org/en/situations>
12. Ukraine Refugee situation *Operational data Portal UNHCR*. 2022. 10 January. <https://data.unhcr.org/en/situations/ukraine>
13. Ukraine: Migration statistics, policy and humanitarian responses. Top 5 Portal features. *Migration Data Portal*. 2023. 09 January. URL: <https://www.migrationdataportal.org/>
14. Zhou Y., Narea N., Animashaun C. Europe's embrace of Ukrainian refugees, explained in six charts and one map. *Vox*. 2022. March 19. URL: <https://www.vox.com/22983230/europe-ukraine-refugees-charts-map>

УДК 329.733

Черкасов С.С.
Бокова М.В.

РОЛЬ НАТО У РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА З ПОДОЛАННЯ СВІТОВОЇ ПАНДЕМІЇ COVID 19

The outbreak of the coronavirus infection has become a certain endurance test for NATO. Unexpectedness, lack of information about the disease, lack of a vaccine, spread of misinformation, high mortality – all these became a serious test for the organization. Due to its global nature, the fight against the coronavirus pandemic required participation and cooperation of all world politics entities. Despite the unprecedented nature of the phenomenon, NATO was ready for a quick response. The leaders of the Alliance managed to develop effective measures to counter the spread of the coronavirus within a fairly short period of time.

Keywords: NATO, pandemy COVID 19, international cooperation

НАШІ АВТОРИ

Бессонова Марина Миколаївна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка (*м. Київ, Україна*)

Братко Ірина Василівна – кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри міжнародного права, європейської та євроатлантичної інтеграції Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка (*м. Київ, Україна*)

Вдовиченко Вікторія Андріївна – кандидат історичних наук, доцент кафедри міжнародного права, європейської та євроатлантичної інтеграції Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка (*м. Київ, Україна*)

Горобець Ігор Володимирович – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін Навчально-наукового інституту історії, права та міжнародних відносин, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка (*м. Суми, Україна*).

Грицяк Ігор Андрійович – Заслужений діяч науки і техніки України, кандидат юридичних наук, доктор наук з державного управління, професор, професор кафедри міжнародного права, європейської та євроатлантичної інтеграції Факультету права та міжнародних відносин, Київський університет імені Бориса Грінченка (*м. Київ, Україна*)

Казакова Оксана Миколаївна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин, Запорізький національний університет (*м. Запоріжжя, Україна*)

Кордун Олексій Олександрович – PhD в галузі історії, науковий співробітник відділу історії нових незалежних держав, ДУ «Інститут всесвітньої історії Національної академії наук України», Голова ГО «Європейський інститут» (*м. Київ, Україна*)

Кушевська Наталя Миколаївна – магістр міжнародного права, старший викладач кафедри лінгвістики та перекладу, Факультет романо-германської філології, Київський університет імені Бориса Грінченка (*м. Київ, Україна*)

Лісовська Мирослава Миколаївна – кандидат політичних наук, доцент кафедри міжнародних відносин Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка (*м. Київ, Україна*)

Мельник Ганна Мирославівна – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри міжнародних відносин Факультету права та міжнародних відносин Київського університету імені Бориса Грінченка (*м. Київ, Україна*)

Оліцький В'ячеслав Олександрович – кандидат історичних наук, старший викладач кафедри історії України, в.о. завідувача кафедри історії України, Сумський державний педагогічний університет імені А.С.Макаренка (*м. Суми, Україна*)

Омельченко Андрій Вікторович – кандидат історичних наук, доцент, доцент кафедри всесвітньої історії та міжнародних відносин Запорізького національного університету (*м. Запоріжжя, Україна*)

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет права та міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин

Науковий збірник

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА МІЖНАРОДНЕ ПРАВО
В ПОСТБІПОЛЯРНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Технічна редакція: Бессонова М.М.
Відповідальний за випуск Слюсаренко І.Ю.

Київський університет імені Бориса Грінченка
Факультет права та міжнародних відносин
Кафедра міжнародних відносин

Науковий збірник

МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ ТА МІЖНАРОДНЕ ПРАВО
В ПОСТБІПОЛЯРНІЙ СИСТЕМІ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН

Технічна редакція: Бессонова М.М.
Відповідальний за випуск Слюсаренко І.Ю.